

PhDr. Antonín Rašek

Bilance Obamovy bezpečnostní a vojenské politiky

(Obama před koncem prvního prezidentského mandátu)

Co vidíme, je opravdu nebezpečné odcizení deseti procent Američanů od zbytku země. Ona desetina žije v globálním světě a daří se jí v něm velmi dobře. Má přístup ke kapitálu, trhům, práci. Jde o svět velkých nadnárodních korporací, ale také vysoce vzdělaných Američanů. Většina těchto lidí, ať už to ví či ne, žije v globalizovaném světě. Přijímají určitý druh informací, pracují v povoláních s vysokou přidanou hodnotou, zacházejí s určitými obrazy, symboly, technickými vymoženostmi, a jsou vysoce honorováni. Zbytek Ameriky v tomto světě nežije. A tomuto zbytku je čím dál jasnější, že se ocitl v naprosto nevídané konkurenci miliardy lidí schopné vyrábět za polovinu ceny.

Fareed Zakaria v rozhovoru pro Aktuálně.cz [1]

Výsledky Obamovy zahraniční, bezpečnostní a vojenské politiky jsou dvojznačné. Ukončil válku v Iráku, připravuje odchod z Afghánistánu, zdržel se výraznějšího angažmá v arabském dění. Pokusil se zlepšit vztahy s Ruskem, dalším přesunem těžišť vojenské přítomnosti do pacifického prostoru zkomplikoval vztahy s Čínou. Nepodařilo se mu vyřešit vývoj jaderného programu v Íránu. Skromné Obamovy úspěchy v zahraniční, bezpečnostní a vojenské politice byly důsledkem přesunem pozornosti na ekonomické a finanční otázky. Tento text navazuje na předcházející autorovy články k činnosti vlády Baracka Obamy ve Vojenských rozhledech 3/2009, 1/2010, 1/2011, 1/2012. [2] Obsahuje proto nové informace, a zároveň je čtyřletou bilancí.

Světově známý americký magazín Forbes vyhlásil v roce 2011 Baracka Obamu nej-mocnějším mužem světa. Vystřídal čínského prezidenta Chu Ťin-tchaa. Amerického prezidenta již před nástupem do funkce kritizovali, že se příliš nevyzná v zahraniční politice. Proto se do ní pustil s o to větší vervou. Dvě návštěvy Prahy vyústily v přijetí smlouvy o jaderném odzbrojování s Ruskem. Pronesl významný projev v Káhiře, aby si naklonil islámský svět. Poté jako by se v zahraničně politické a bezpečnostní oblasti odmlčel. Stáhl sice vojsko z Iráku, nekompromisněji začal postupovat proti íránskému jadernému programu, pomohl Angličanům a Francouzům v jejich rozporuplném angažmá v Libyi a zůstane-li prezidentem, podobně si bude jistě počínat i v Afghánistánu. Ale jak předvíдали znalci americké politiky, nejvíc času mu zabíraly vnitřní problémy. To se v probíhající finanční a ekonomické krizi potvrdilo s dvojnásobnou intenzitou.

Faktický vojenský odchod z Iráku a připravovaný i možná po incidentu amerického vojáka a následné návštěvě ministra obrany Leona Panetty urychlovaný odchod z Afghánistánu začaly postupně vytvářet novou *poafghánskou* bezpečnostní situaci ve světě.

Američané podle nové obranné strategie z konce roku 2011 stále větší globální bezpečnostní hrozbu identifikovali v pacifickém prostoru, a proto tam začali přesouvat své vojenské kapacity, zčásti i z Evropy. [3] Stále vážnější hrozbou se po jistých úspěších v jaderném výzkumu stal Írán, navíc i po odchodu Američanů z Iráku násobený potenciálním nebezpečným střetnutím mezi sunnity a šíity. Spíše než terorismus se významnější bezpečnostní hrozbou stává nebezpečí kybernetické války, Číňané si pro její vedení dokonce zřídili samostatný ústav. Ale není to důvod k pesimismu. Jak dost dobře víme z historie, krize jsou i výzvou k jejich překonání a dalšímu pozitivnímu vývoji.

Obama zhodnotil svůj mandát ve dvou zprávách o stavu Unie

Prezident Spojených států Barack Obama 25. 1. 2011 před zástupci obou komor Kongresu přednesl druhou výroční zprávu o stavu Unie. Shrnuje v ní plány a představy o vývoji země v roce 2011, a pokud jde o ekonomickou budoucnost USA, vyzval k pětiletému zmrazení nemandatorních státních výdajů. Rostoucí veřejný dluh USA se totiž ve výši čtrnáct biliónů USD blíží ročnímu HDP. Obama zároveň podpořil investice do výzkumu a vzdělání, které by Spojeným státům jako dosud v historii zajistily přední místo na světovém trhu. Prezident se chce inovacemi zaměřit na vytvoření nových pracovních míst a upevnit postavení Spojených států jako tomu bylo po roce 1957, kdy Sovětský svaz vypustil první vesmírnou družici Sputnik. To v USA vyvolalo vlnu inovací, která vytvořila miliony nových pracovních míst, a Američané poté předstihli Rusy v dobývání Měsíce. Obama současně vyzval ke zmrazení výdajů státu mimo bezpečnost, i když tehdejší ministr obrany Robert Gates uveřejnil plán ušetřit v příštích pěti letech 78 miliard USD. Obamovi se za polovinu prvního mandátu podařilo prosadit kontroverzní zdravotnickou reformu, zákon o tvorbě nových pracovních míst a úvěry pro malé firmy, investovat do infrastruktury, ochránit spotřebitele před bankami, ustavit komisi pro snížení státního dluhu, zajistit peníze do vědy a inovací i na výstavbu dvou jaderných elektráren, ukončit operace v Iráku, uzavřít smlouvu o jaderném odzbrojení s Ruskem, legalizovat službu homosexuálů v armádě. Místo předpokládaných 1,6 milionu pracovních míst se však podařilo vytvořit jen 1,1 milionu, neprosadil zrušení daňových úlev pro bohaté, stejně tak poplatky velkých bank; neprosadil ani zákon o energetice a ochraně klimatu. I přesto se Obamova prestiž v tu dobu zvýšila, s jeho politikou souhlasí 51 %, proti bylo 42 % občanů. [4]

Třetí zprávu o stavu Unie přednesl Obama před Kongresem 25. 1. 2012. Komentátoři se shodli, že byla logicky v předvolebním tónu. Komentátor Ed Rogers z deníku Washington Post připomněl, že George Bush starší v tradičním projevu mluvil o světě po skončení studené války, Bill Clinton o svých představách, jakou Ameriku chce vybudovat, George Bush mladší představil plány pro jednání USA ve světě po teroristických útocích z roku 2001, kdežto Obamův projev byl podle něho o jeho znovuzvolení. Většina komentátorů však nepřehlédla, že Obama nejspíš pod vlivem hnutí Okupujte Wall Street! na rozdíl od nejvýznamnějšího protikandidáta Mitta Romneyho hovořil o zdanění nejbohatších.

Nelze však přejít, že ve srovnání s předcházejícím rokem se Obamovi podařilo snížením daní zvýšit zaměstnanost, i když stále nezaměstnanost činila 9,7 %. Za hlavní

cíl prezident označil ekonomický rozvoj země, jak znovu dostat USA do čela průmyslového vývoje, přičemž základní předpoklad spatřuje ve vzdělanostním systému. Spojené státy totiž klesly na deváté místo na světě v poměru počtu vysokoškoláků na počet obyvatel. Jedním z cílů jeho vlády bude zajistit během příštích deseti let 100 000 nových učitelů přírodních věd a matematiky, aby se Amerika vrátila znovu na špičku států s největším počtem vysokoškoláků. V tom vidí i oživení amerického inovačního ducha. V této souvislosti nezapomněl připomenout, že Čína nyní má rychlejší vlaky i počítače a spolu s Indií věnuje více prostředků na vzdělávání mladé generace. Pokud jde o zahraniční a bezpečnostní politiku, Obama mj. slíbil, že nikdy nedopustí, aby se v Afghánistánu znovu dostal k moci Talibán. To je ovšem dost odvážné tvrzení. [5]

Obamovi nesporně pomohlo, že komando americké námořní pěchoty po desetiletém pronásledování zabilo vůdce al-Ká'idy Usámu bin Ládina. CIA, která denně z internetových sítí shromažďuje a analyzuje cca pět milionu informací, na přání Bílého domu sledovala v arabském světě i reakce na tuto událost. [6] Klesající Obamovy preference se opět dostaly přes symbolických padesát procent. Brzy mu však začaly znovu klesat. Důvodem údajně byl stále špatný stav americké ekonomiky, například vysoké ceny pohonných hmot. Podle průzkumu *GfK* čtyři z pěti lidí v současné době věří, že americká ekonomika na tom není rozhodně dobře. Podle šéfa americké centrální banky Ben Bernankeho může zpomalení americké ekonomiky, včetně neutěšené situace na trhu s bydlením, přetrvávat až do konce roku 2012.

Podle Obamy v USA opět musí platit hodnoty, na jejichž základě i současná generace stejně jako předchozí bude moci uskutečňovat svůj sen o prosperitě. Každému, kdo tvrdě pracuje, by se mělo dařit tak, aby mohl založit rodinu, vlastnit dům, poslat děti na univerzitu a spořit si na důchod. Nejspíš je to reakce na podobnou kritiku, jakou vyslovil v úvodu citovaný Fareed Zakaria.

Příkladem Američanům podle Obamy mohou být ozbrojené síly, díky jejichž odvaze, nezištnosti a týmové práci se podařilo zneškodnit vůdce teroristické sítě al-Ká'ida Usámu bin Ládina. Obama v projevu ve všech možných souvislostech uváděl slovo „spravedlivý“. Spravedlivý by tak například měl být podíl bohatých Američanů na daních. [7] Tento cíl se stává i součástí jeho programu prezidentské kampaně.

Protiraketová obrana

Technologický pokrok je nezastavitelný, např. X-bandový radar na Havaji chránící Spojené státy dokáže údajně z jednoho pobřeží USA zachytit baseballový míček na druhém pobřeží. Američané chtějí, aby podobný byl i v Evropě. Nemohlo se to nesetkat s odporem Ruska, jako tomu bylo před lety se záměrem dislokovat segment americké protiraketové obrany v Brdech, od čehož prezident Obama nakonec ustoupil. Jako odvetný krok na zřízení řídicího střediska evropské protiraketové obrany v Německu nařídil ruský prezident Medveděv posílit ochranu objektů strategických jaderných sil. Fakticky se však Rusové daleko více obávají protiraketového systému na západním pobřeží Spojených států.

Úspěchem je funkčnost prvních částí aliančního protiraketového štítu. Má chránit Evropu před útoky balistických raket z Blízkého východu. Páteří jsou americké radary a pozemní a námořní antirakety.

Aliance se dohodla na velících a kontrolních procedurách a převzala přímou kontrolu nad radarem umístěným v Turecku. Americké torpédoborce ve Středomoří s protiraketovým systémem Aegis využívajícím rakety SM-3 jsou už v případě potřeby připraveny operovat pod aliančním velením. Přístav mají ve Španělsku. V roce 2015 bude následovat počáteční akceschopná fáze aliančního štítu. Do té doby budou dislokovány pozemní verze raket SM-3 v Rumunsku. Plně funkční má systém být v roce 2018, kdy budou SM-3 rozmístěny i v polském Redzikowu. NATO pokračuje v budování protiraketového štítu i přes ruské protesty, že v budoucnu ohrozí odstrašující potenciál ruských strategických sil. Na summitu v Lisabonu v roce 2010 se sice NATO s Ruskem dohodlo na spolupráci, ale neujasnily si její obsah. Rusko usiluje o společný systém, Aliance souhlasí pouze s předáváním informací a koordinací obou samostatných systémů. Rusové na protest pohrozili, že rozmístí proti aliančnímu štítu rakety v Kaliningradu.

Afghánská válka před koncem

O tom, že válka v Afghánistánu skončí v plánovaném roce 2014, pokud nedojde k odchodu spojeneckých vojsk dříve, svědčily již zprávy, že Obamova vláda delší dobu jednala s táliby. Na programu dokonce bylo možná i propuštění jejich zajatců. Není neznámo, že podobná jednání vede i Karzáhlo vláda. Je to po deseti letech tristní výsledek, ale odráží reálnou situaci.

V poslední době se do centra pozornosti dostává především nevyrovnaný vztah mezi civilním vedením v Bílém domě a americkým armádním velením, které údajně sabotuje Obamovu snahu vytvořit jasný plán stažení vojenských sil z Afghánistánu. Píše o tom Bob Woodward v knize Obamovy války. [8] Woodward odhaluje vnitřní mechanismy Bílého domu a poukazuje na to, že prezidenta ještě čeká množství těžkých rozhodnutí. Kniha Obamovy války čtenáři nabízí fascinující popis amerického prezidenta, jeho asistentů, poradců, vojenských představitelů, amerických i zahraničních diplomatů v této převratné době. [9] Odchod spojenců z Afghánistánu je však neodvratný.

Co s Íránem?

Jaderní experti Mezinárodní agentury pro atomovou energii (MAAE) se domnívají, že íránský jaderný program má vojenský charakter a že vede k vývoji jaderné zbraně. Íránský program začal roku 2002, jejich obavy vyvolávají zejména utajované aktivity z let 2008 a 2009. Některé činnosti a zkoušky mají charakter vývoje „výbušného jaderného zařízení“. Íránci pracují na vývoji detonátorů i komponent do jaderné hlavičky a mají k dispozici know-how i dost nízkce obohaceného uranu. Komentátoři toto zjištění označují za dosud nejzávažnější. [10] Podle amerického ministra obrany Leona Panetty připravil Teherán základ pro budoucí výrobu jaderných zbraní, ale zatím ji nezahájil. Zároveň vyjádřil obavu z útoku Izraele proti íránským jaderným zařízením, což by mohlo vyprovokovat íránský protiútok na americké síly v regionu. [11]

V polovině února 2012 dosáhl Írán pokroku v jaderném výzkumu, když vyrobil a použil vlastní jaderné palivo. Bylo tomu i proto, že se íránským počítačovým expertům podařilo neutralizovat virus Stuxnet, který komplikoval realizaci jaderného programu, konkrétně fungování jedné součástky v centrifugách. MAAE si nebyla jistá, zda bude

mít možnost ověřovat, zda nedochází k vývoji jaderné zbraně. Jako další krok Spojené státy zvažovaly blokadu používání bankovního systému SWIFT. [12]

Íránský jaderný program znepokojuje dlouhá léta nejen západní svět, ale i sousedy včetně Ruska. Nejvíce se cítí ohrožen Izrael. Proto uvažuje i o preventivním útoku a hledá spojence, zejména Spojené státy. Protagonisty tohoto záměru jsou premiér Benjamin Netanjahu, ministr obrany Ehud Barak a šéf diplomacie Avigdor Lieberman. V Izraeli ale existují i odpůrci podobného záměru. Zatím se dařila spolupráce Izraelců s Američany ve velice sofistikované kybernetické oblasti při komplikaci íránského jaderného programu. Obama dává přitom najevo, že chce na Írán vyvíjet bezprecedentní tlak, jak to dal např. najevo při setkání s francouzským prezidentem Nicolasem Sarkozym. Ale těžko lze připustit, jak tvrdil izraelský prezident Šimon Peres, že útok na Írán je stále pravděpodobnější.

Vojenský vpád do rozjitřené oblasti by mohl mít neodhadnutelné důsledky. [13] Někteří experti až apokalypticky tvrdí, že útok na Írán by změnil příštích sto let. Teherán by v případě války kromě odvetného raketového útoku s možným použitím chemických zbraní mohl proti Izraeli využít řadu opatření: zablokovat dodávky ropy, zaktivizovat teroristy, využít íránských spojenců, a zároveň nejbližších nepřátel Izraele – libanonského Hizbaláhu, palestinského Hamásu a režimu syrského prezidenta Bašára Asada. [14]

Izraelský útok na Írán je nemyslitelný bez amerického souhlasu. Americký ministr obrany Leon Panetta už před jednáním s izraelským protějškem Ehudem Barakem podle agentury Reuters varoval, že jakýkoli vojenský úder na Írán by kromě jiného mohl poškodit světovou ekonomiku. Spojené státy se podle něj zaměřují v otázce íránského jaderného programu na diplomatický tlak a sankce. Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov označil jakoukoli případnou vojenskou akci za „velmi vážnou chybu“, která by měla nepředvídatelné důsledky. [15] Rusko sice íránský jaderný program znepokojuje stejně jako USA, ale vyostření situace okolo Íránu je pro Rusy i výhodné, zejména kvůli cenám ropy. [16]

Je zřejmé, že virové útočné implementace, vyhrůžky vojenským útokem a ropné embargo stejně jako v historii moc nezabírají. Navíc mají bumerangový efekt, o čemž svědčí uvedené poslední opatření, jemuž Írán čelil tím, že vyhlásil embargo vůči jihoevropským zemím a dále Velké Británii a Francii sám. Ropu obratem dobře prodal do Indie, Číny a Japonska. Je nutná daleko promyšlenější strategie, která by především regionálním mocnostem a středně velkým zemím dala jaderné záruky. Američané sice tuto záruku novou jadernou strategií nabídli, ale Írán jí s vysokou mírou pravděpodobnosti nedůvěřuje. Jakkoli se distancujeme od íránského režimu a jeho zahraniční, bezpečnostní a vnitřní politiky, není možné nebrat v úvahu, že jeho v bezprostředním geopolitickém prostoru existují dva jaderné státy – Izrael a Pákistán, a že tu probíhal irácký a afghánský ozbrojený konflikt. Embargo přece jen částečně zafungovalo a spolu s dalšími hrozbami přinutilo Teherán znovu vpustit do země experty MAAE.

Ukazuje se, že operování íránskou hrozbou přestává být pro veřejnost přesvědčivé, podobně jako zbraně hromadného ničení v Husajnovu Iráku. Navíc útok na Írán ve srovnání s Irákem by měl odlišnou geopolitickou a bezpečnostní váhu. Nemohly by jej ignorovat ani Rusko, ani Čína s Indii, dokonce ani země Latinské Ameriky a Afriky. Ovlivnilo by to energetické toky a zřejmě zasáhlo i geopolitické struktury, zvláště EU, což problematizuje přijetí embarga.

Reakce spojenců jsou rozpačité. Další dění by mohlo mj. vést až k těžko zvladatelným emigračním z Afriky a Asie vlnám do Evropy. Varoval před tím i bývalý francouzský prezident Nicolas Sarkozy, který dokonce pohrozil vystoupení ze Schengenu.

Američané mají řadu ctností, ale také chyb. A jednou z nich je, že reagují na srdeční infarkt daleko lépe než na rakovinu. Infarktem byl třeba útok na Pearl Harbour za druhé světové války. Rakovina je pomalý vnitřní proces, na jehož konci je ale také smrt. USA čelí rakovině, ale nebojují s ní.

Fareed Zakaria v rozhovoru pro Aktuálně.cz

Nepříliš nadějně konce arabských vzpour

O čem píše a mluví Fareed Zakaria o Spojených státech, to je v daleko krutější formě zjevné v arabských zemích. Americký ekonom Jeffrey Sachs označil za původ revolucí či spíše vzpour v arabském světě nezaměstnanost mladých a až provokující korupci. V nejlidnatější arabské zemi Egyptě s 80 miliony obyvatel žije podle posledních statistik více než 40 procent populace pod hranicí chudoby, tedy s méně než dvěma dolary, tj. 38 Kč na osobu a den. Přítom majetek klanu Mubaraků čítá podle nejnižších odhadů přes 50 miliard USD. Důsledky dění v arabském světě jsou kontraproduktivní, škody jsou odhadovány na 55 miliard USD, nejvíce v Sýrii (zatím 27 mld.), Libyi (14 mld.) a Egyptě (10 mld.). Na první pohled jsou podhodnocené. Na krizi nejvíce vydělaly Kuvajt, Saúdská Arábie a Spojené arabské emiráty, a to z prostého důvodu – vzpoury je nezasáhly. [17]

Spojené státy se po zkušenostech v Iráku a Afghánistánu v těchto událostech příliš neangažovaly. Jen v podstatě vypomohly v nouzi Francii a Velké Británii při jejich zásahu do událostí v Libyi. V Egyptě volili vliv spíš nepřímý a v Sýrii diplomatický. Ruské obvinění, že Severoatlantická aliance chystá invazi tureckých jednotek do Sýrie, alianční vedení dementovalo. A také nic takového nechystá, protože by to bylo nad její síly.

Faktickými vítězi arabského jara jsou podle výsledků voleb v jednotlivých arabských zemích většinou muslimští radikálové a moc si nejspíš udrží na delší dobu. V jejich programech převažovaly morální apely a kritika západních vlád podporujících diktátory. Spolu s tím byl kritizován i západní způsob života.

V této souvislosti se nemůžeme vyhnout libyjské operaci, která byla zjevně v rozporu s názorem Barackovy administrativy. Na první pohled jako by bylo v libyjském konfliktu vše v pořádku, spojenecké jednotky dosáhly při ozbrojeném zásahu proti Muammarovi Kaddáfímu vojenského vítězství. Zůstalo však mnoho otevřených problémů.

Tím prvním je, že demokratické země by se měly vyvarovat toho, aby se objevovaly pochybnosti o tom, zda příčinou nebo jednou z příčin rozhodnutí o ozbrojeném konfliktu nebyly vnitropolitické problémy jeho aktérů. Což se u Nicolase Sarkozyho a Davida Camerona vyloučit nedalo. Válečné tažení jim stejně příliš nepomohlo. Sarkozy byl v prezidentských volbách poražen socialistou Françoisem Hollandem a David Cameron se ze svých vnitropolitických problémů nedostal. Odvozeným důsledkem je, že za takové situace těžko hledat v Severoatlantické alianci jednotnější podporu.

Druhým problémem je samotný charakter vojenského zásahu. Nebezpečně prokázal, že evropští členové Aliance nejsou bez Američanů schopní takové akce vést. Slabiny se ukázaly už při zpravodajském zajištění vojenské operace. I když se prezident Barack Obama snažil americké účasti vyhnout a dát tím Evropě lekci, aby se starala o vlastní bezpečnost samostatněji, na konec americká armáda musela pomoci nejen při tankování letadel a zásobování municí, ale američtí důstojníci se museli zapojit i do řízení operací. Někteří evropští vojenští profesionálové s tím totiž nemají dostatečné zkušenosti a jednotlivci si počínali, jako kdyby vykonávali běžné osmihodinové povolání. Takže zákonitě vyvstává otázka, jak by tomu bylo ve větší válce skutečně.

A to mají evropské členské země ve zbrani podobně jako Američané 1,4 milionu vojáků. Vydávají ale na ně ve srovnání s USA jen 25 % jejich vojenských výdajů (200 miliard dolarů, 1,7 % HDP; USA 5,0 % HDP, což je 52 % světových výdajů na obranu). Evropské vojenské schopnosti podle některých expertů tvoří jen desetinu schopností amerických. V této souvislosti se udává, že jen 2 % evropských vojáků je schopno nasazení do boje, což je poněkud přehnané: nyní jen v Afghánistánu je 37 tisíc evropských vojáků, kteří jsou nasazováni minimálně třířázově (příprava, nasazení, relaxace). I když je to proti uváděným údajům několikanásobně více, poté potenciální desetina schopných nasazení je málo.

Krise ve vztazích s Pákistánem

Vztahy USA s Pákistánem se od začátku roku 2011 více než rok neustále zhoršovaly. V říjnu 2011 byly dokonce na dva týdny uzavřeny hranice pro kolony se zásobami poté, co vrtulník NATO zabil dva pákistánské vojáky. V dubnu byly uzavřeny hranice s Afghánistánem pro auta zásobující vojáky NATO v Afghánistánu na tři dny. Důvodem byly pokračující útoky bezpilotních letadel v kmenových oblastech Pákistánu, kde se skrývají islámští radikálové a bojovníci. Islámábád je mlčky toleroval, ale Pákistáncům vadily, protože umíraly i ženy a děti. Další zhoršení vztahů nastalo po útoku na Usámu bin Ládina, protože Pákistán o útoku na jeho území nebyl informován. USA musely přestat pro útoky bezpilotních letadel využívat základnu Šamsí. Už na ní mohly predátory jen přistávat v případě, že se nemohly vrátit na základnu, z níž vzlétly. Odejít také museli američtí a britští instruktoři. Na obou stranách se prohloubila nedůvěra, USA Pákistánu odepřely slíbenou vojenskou pomoc ve výši 800 milionů dolarů. Washington se obával, že bude pomoc zpronevěřena, a vadilo mu, že Pákistán nechce podniknout ofenzívu proti radikálům v kmenových oblastech. Tehdejší náčelník amerických spojených štábů Mike Mullen pak obvinil Pákistán, že spolupracuje s afghánskou teroristickou skupinou Hakkání, která v Afghánistánu podnikla nejtvrďší útoky. Pákistán to popřel. V případě, že budou zásobovací cesty uzavřeny, musí se zásobovat síly USA a spojenců přes Rusko a středoasijské republiky, což je nákladnější a dává to Moskvě trumfy do rukou. Dříve touto cestou šla jen nevojenská pomoc.

Podle tajné zprávy NATO afghánské povstalecké hnutí Talibán má přímou podporu pákistánských bezpečnostních složek a vliv Talibánu v Afghánistánu sílí. Dokument uvádí, že Talibán má mezi afghánským obyvatelstvem silnou podporu a Pákistán ví, kde se nacházejí vedoucí talibové, a kryje je. Představitelé pákistánské tajné služby ISI se s nimi pravidelně scházejí, Islámábád usiluje o obnovení vlády Talibánu ve svém sousedství.

Nelze proto nedojít k závěru, že afghánské tažení vedlo k podstatnému zhoršení vztahů nejen mezi Spojenými státy a Pákistánem.

Spojené státy a Rusko

Premiér a následně znovu prezident Vladimir Putin jako odvetu za výstavbu americké protiraketové obrany v Evropě podle Rossijskoj gazety slíbil ruské armádě nové zbraně. Do roku 2020 mají vojáci dostat 400 mezikontinentálních raket, 100 družic, přes 600 letounů včetně typu stealth, 50 bojových plavidel, 28 nových ponorek, 28 protivzdušných systémů S-400, přes 2300 tanků a 2000 samohybných děl. Modernizace má být spojena s profesionalizací armády. Bude to stát 23 bilionů rublů (asi 14,6 bilionu Kč). Putin tím chtěl dát najevo, že ani v budoucnosti nebude Rusko slabé a zranitelné.

Na základě těchto faktů i dříve uveřejněných autorových textů ve Vojenských rozhledech se nedá nic jiného konstatovat, než že počáteční úsilí Obamovy administrativy mělo jen sporadické úspěchy, americko-ruské vztahy se podstatněji nezlepšily.

Naneštěstí při summitu v Soulu došlo při důvěrném rozhovoru mezi Obamou a Medveděvem k úniku jeho obsahu. Obama při něm řekl, že je třeba s dalším jednáním o protiraketovém štítu počkat až po volbách, kdy bude flexibilnější. Medveděv odpověděl, že to chápe a že tato slova předá Vladimíru Putinovi, který jej v květnu vystřídá na postu ruského prezidenta. Toho využil pravděpodobný Obamův soupeř v souboji o Bílý dům Mitt Romney, který okamžitě obvinil amerického prezidenta ze slabosti vůči Rusku, což je tradiční republikánská výtká demokratům. K tomu ještě dodal, že americkým geopolitickým soupeřem číslo jedna není Severní Korea nebo Írán, ale ve skutečnosti Rusko. Dá se z toho podle některých zahraničně-politických komentátorů vyvodit, že případné vítězství Romneyho by pro americko-ruské vztahy bylo zatěžkávací zkouškou. Romney spolu s mnoha republikány zastává názor, že USA jsou vedoucí světová supervelmoc a své zájmy by proto měly prosazovat patřičným způsobem. To je logicky v rozporu s představami Ruska. [18]

Vztahy mezi Moskvou a Washingtonem se tak jako by vrátily do doby před nástupem Baracka Obamy do prezidentské funkce. Jenže svět je již na podobné reakce Ruska po skončení studené války zvyklý, fakticky to hrozbu neznamená. Už jen proto, že někdejší konfrontační sílu ztratilo, i když jí chce podle Putinových záměrů znovu nabýt.

Je zřejmé, že americko-ruské vztahy udržuje v přijatelném stavu původní Obamova snaha o tzv. reset ve vzájemných vztazích a aktuálně především závislost Spojených států na Rusku při zásobování vojsk v Afghánistánu přes ruské území, a to zvláště poté, kdy se zhoršily vztahy Američanů s Pákistánci, a dosud se nezlepšily. Tím spíše bude zajímavé sledovat rusko-americké vztahy po odchodu spojenců z Afghánistánu a reakce Ruska na posilování americké vojenské přítomnosti v pacifickém prostoru v souladu s novou americkou obrannou strategií.

Spojené státy a Čína

Spojené státy v souladu se svou novou vojenskou doktrínou z roku 2011 chtějí přesunout priority bezpečnostní, obranné a vojenské politiky do východní a jihovýchodní

Asie, což pravděpodobně může být strategické rozhodnutí stejně neadekvátní, a tedy chybné jako rozhodnutí o Afghánistánu a Iráku, protože to může vést k eskalaci napětí a zvyšování zbrojní výdajů jak Číny, tak proti původním záměrům i Spojených států. Představa, že to naruší moc Číny, jak se například domnívá Roman Joch, je těžko myslitelná; těžko proto operovat pojmem „zadržování moci Číny“, myšleno vojensky, když její expanze je hlavně ekonomická a demografická.

Změna americké strategie je kontroverzí také proto, že v Číně jsou dlouhodobě patrné snahy o sbližování s evropskou a západní civilizací. To nejspíš Západ ještě dostatečně nepochopil a nevyšel Číně v tomto směru vstříc. Čína má spory s Vietnamem a Filipíny. Tchaj-wan stále považuje za svou součást. Postupný přesun těžiště americké přítomnosti v pacifickém prostoru, může tyto vzájemné vztahy ještě víc zkomplikovat, může vést uvedené země k tomu, americké přítomnosti využít.

Přesun těžiště do prostoru východní Asie prestiž Spojených států příliš nezvyšší. Expanze Číny byla a dále pravděpodobně bude pokračovat především jako ekonomická a demografická. Číňané nemají územní expanzionistické tendence, nepotřebují konflikt se Spojenými státy ani s Ruskem – např. kvůli Sibiři, postupně se jí mohou zmocnit migrací, objektivně determinovanou i důsledky čínské populační politiky, která vedla k převaze mužů nad ženami v poměru 100:113, tj. k přebytku desítek milionů mužů. Čínští představitelé dávají najevo, že se poučili z mylné sovětské strategie soustředit se Spojenými státy vojensky, což přispělo k rozpadu SSSR. Kdyby Číňané chtěli s Američany udržovat jen přibližnou vojenskou rovnováhu, vedlo by to k novému typu bipolarity. Na začátku roku 2012 Číně spolu s Ruskem komplikovaly Obamovu bezpečnostní politiku nejen kolem Íránu, ale i Sýrie, kde tyto velmoci proti zájmům USA využily v OSN práva veta. To není dobrá vyhlídka.

Poradkyně amerického ministra obrany pro globální strategické otázky Madelyn Creedonová na březnovém summitu hlav států v Soulu řekla, že Spojené státy se zabývají plány vybudovat protiraketové štíty také na Blízkém východě a v Asii. Ve spolupráci se svými spojenci.

Příkladem trvajících napětí může být, že Čína obvinila Západ, že chce rozpoutat válku v Sýrii a vojensky tam intervenovat. Přední čínský list *Žen-min ž' pao* (*Život strany*) napsal v kontrastu s ruským názorem, že se západní spojenci pokoušejí vyprovokovat v Sýrii občanskou válku, která by mohla vést k zahraniční intervenci. List se zastal prezidenta Bašára Asada, proti němuž se lidé bouří již jedenáct měsíců a střety si vyžádaly podle různých zdrojů osm až devět tisíc obětí. Čína se obávala, že by se v Sýrii mohl zopakovat libyjský scénář, kdy konečně NATO v zemi intervenovalo a pomáhalo povstalcům svrhnout Muammara Kaddáfího. Sýrie navíc leží v mnohem výbušnější oblasti, při hranicích s Irákem, Tureckem a Izraelem. Zasahuje do ní i střet mezi šííty a sunnity. Dopady občanské války v Sýrii proto nelze zcela přesně odhadnout. Porážka Asada by mohla vést k posílení sunnitů, kteří by pak mohli chtít změnit situaci v Iráku, kde jsou na vedlejší koleji. Írán by mohl nástup sunnitů vidět jako své ohrožení. Asada podporuje Irák i Írán. Otázka je také, jak by zareagoval libanonský šíitský Hizballáh, jehož experti prý v Sýrii pomáhají vládním silám. Naopak Turecko podporuje opozici, rádo by rozšířilo svůj vliv.

Ani v případě americko-čínských vztahů nelze uvažovat o výraznějším jejich zlepšování, vzhledem k nové americké obranné strategii se naopak tento geostrategický prostor stane objektem zvýšené pozornosti.

Spojené státy a Evropa

V USA je vývoj v Evropě v popředí pozornosti nejen z ekonomického, ale také z bezpečnostního a vojenského hlediska. Např. předseda sboru náčelníků spojených štábů amerických ozbrojených sil generál Martin Dempsey podle televize Al Džazíra prohlásil, že eurozóna představuje ohromné riziko, jehož důsledky se mohou nemile dotknout i Pentagonu. Ohroženy jsou především některé programy vývoje vyspělých zbraní. Jedním z důležitých zbraňových programů, který by mohl být rozpadem eurozóny dotčen, je podle Dempseye i bojový letoun F-35, na jehož vývoji se podílí i Británie a Itálie. Tento projekt nemusí ohrozit nepokoje, ale bude stačit, když partnerské země kvůli krizi zastaví financování. V takovém případě by náklady spojené s vývojem letounu budoucnosti dopadly zcela na USA v době, kdy i americká armáda začíná šetřit.

Dempseyho hlavní obavou je, že by rozpad eurozóny mohly doprovázet nepokoje, které by se dotkly amerických vojáků i civilních zaměstnanců a kontraktorů, kteří v Evropě působí. Americké ozbrojené síly mají v Evropě rozmístěny jednotky o síle 80 000 mužů a žen, a pracuje pro ně také 20 000 civilistů – především v Německu.

Neznamená to, že by Američané byli rozhodnuti Evropanům pomáhat. Šéf americké centrální banky (FED) Ben Bernanke ujišťoval republikánské senátory, že FED nemá v úmyslu přispívat k záchraně zemí eurozóny ohrožených dluhovou krizí. Řekli to agenturám účastníci schůzky v Senátu, na níž Bernanke se zákonodárci diskutoval o situaci v Evropě. Není jasné, zda Bernanke vyloučil příspěvek Fedu k půjčce evropských a světových centrálních bank Mezinárodnímu měnovému fondu, jak se na tom v pátek dohodl summit Evropské unie. Z celkové sumy 200 miliard eur, jimiž by se měly zvýšit zdroje MMF na podporu ohrožených zemí eurozóny, by mělo 50 miliard eur připadat na země mimo EU jako USA, Japonsko, Rusko, Čínu a další. Pokud by to odmítly, mohl by být ohrožen celý plán, protože německá Bundesbanka dala najevo, že poskytne peníze ze svých rezerv jen v případě, že to kromě EU udělají i další země. Zákonodárci obou stran v Kongresu jsou naladěni ostře proti jakékoli americké podpoře Evropy, která by mohla ohrozit peníze daňových poplatníků. Bernankeho schůzka s republikánskými senátory následovala po podobném setkání s demokratickými zástupci 20. října 2011. Bernanke podle senátorů prohlásil, že je situací v Evropě znepokojen. Podobné hlasy nepomáhat Evropě v její krizi se ozývají i z volebního štábu republikána Mitta Romneyho, i když si uvědomují, že pád eura by poškodil i Spojené státy.

Není to však v žádném případě signál, že by Spojené státy chtěly opouštět Evropu. Nemají v žádném případě lepšího spojence a v reálném čase ani mít nebudou. Pro Američany angažující se na Blízkém a Středním východě představuje Evropa a Evropská unie spolehlivého spojence a bezpečnostní zázemí.

Obamova politika je jako v jiných státech, v USA však daleko silněji, podmíněna ekonomickým systémem. Z názorů ekonomů zabývajících se bezpečností lze usoudit a zobecnit, že finanční operace jsou pro světové banky, jako je Mezinárodní měnový fond, světová banka, FED a další finanční ústavy, zejména americké, vedle armády a energetických zdrojů jedním z nejdůležitějších finančních nástrojů rozhodování k ovlivňování globálního dění. Logicky z toho lze odvodit i odpovědnost za probíhající finanční a následně ekonomickou krizi. Za této situace Američané objektivně usilují o zachování dolaru jako světové měny a vznik eura a eurozóny proto pro ně představuje vážný konkurenční problém, zvláště v situaci, kdy mnohé státy začínají

ukládat své rezervy v evropské měně. To se může stát, pokud se tak již nestalo, jednou z příčin odcizení transatlantických vztahů. Ty také byly agendou summitu Severoatlantické aliance v Chicagu. Barack Obama nevybral toto americké město náhodou, spojil schůzku G8 a summit se svou prezidentskou kampaní, protože odtud začal svou vrcholnou politickou kariéru.

Summit NATO v Chicagu (20. – 21. 5. 2012)

Za účasti padesáti převážně hlav států a vlád (28 členských zemí, 13 partnerských zemí) se summit konal v situaci, kdy – poprvé v jeho historii – mají USA jinou strategickou prioritu než euroatlantický prostor. Od skončení studené války se jedná o druhý přelomový summit. Za první je pokládán summit v Madridu v roce 1997, který rozhodl o rozšíření NATO o tři bývalé členy Varšavské smlouvy, Českou republiku, Maďarsko, Polsko.

Kdybychom chtěli výsledky květnového summitu v Chicagu vyjádřit nejstručněji: po již více než desetiletém válčení nešlo než oficiálně potvrdit odchod téměř 130 tisíc vojáků z Afghánistánu do roku 2014 a další financování jeho bezpečnosti. Počet příslušníků afghánských ozbrojených sil se má zvýšit z 250 tisíc na 350 tisíc, což vyžaduje roční náklady ve výši čtyř až sedmi miliard USD a USA to nemohou hradit samy. Česko by se mohlo na financování afghánské armády podílet zhruba asi 20 milionů korun ročně. Hlavní finanční zátěž ponese USA. Británie a Austrálie přislíbily po 100 milionech dolarů, Německo pak dvakrát tolik.

V roce 2014 se tedy těžiště aktivity NATO v Afghánistánu přesune k výcviku a na činnost poradců. „Nepůjde o bojovou misi,“ uvádí se v aliančním komuniké.

Dále muselo NATO přijmout koncepci tzv. chytré obrany, tj. zdokonalovat ji drobnými společnými aktivitami, což se především týká Evropy, ne USA. Je otázkou, jak dalece bude budování „chytré obrany“ zároveň realizovat dlouhodobé strategické záměry. Severoatlantická aliance přijala v roce 2010 novou strategickou koncepci. Jinak řečeno, budování chytré obrany by mělo mít dlouhodobější koncepci a být realizováno ve spolupráci s Američany.

Naštěstí pro Evropu se Američanům v roce 2005 (přesouvajícím již tehdy těžiště svého zájmu do Pacifiku) nepodařilo na summitu v Rize prosadit rozšíření Aliance o Jižní Koreu, Nový Zéland a Austrálii, což by situaci komplikovalo podstatněji. Víze globálního aliančního působení zřejmě vzala zatím za své. Snaha lépe zajistit bezpečnost naráží na možné důsledky sociálního napětí, takže sílí přesvědčení, že lépe je zlepšovat sociální situaci, protože poté nebude tolik zapotřebí financovat bezpečnost.

Za úspěch Američanů k posílení evropské obrany lze považovat, že skupina třinácti členských zemí NATO uzavřela v Chicagu kontrakt na pět amerických bezpilotních letadel Global Hawk RQ-4B pro průzkum a sledování pozemních cílů.

Díváme-li se reálně na situaci po summitu a chceme-li zajistit bezpečnost Evropy a přiblížit se i v americkém zájmu vojenské kapacitě USA, Evropě ve spolupráci s Američany nezbude než budovat společnou armádu.

Obecně po desetileté vojenské angažovanosti sílí tendence, aby se po skočení mezinárodních misí Aliance vrátila ke svému původnímu poslání.

Václav Klaus o summitu v Chicagu napsal do deníku Právo: *Mám vedle sebe dnešní vydání zdejšího deníku Chicago Tribune, který otiskl článek republikánského kandidáta*

do prezidentských voleb Mitta Romneyho. Není prezidentem, je pouze kandidátem. Jeho předvolební tón je proto ostřejší: – NATO je na křížovance; – po skončení studené války už není nejdůležitějším úkolem Aliance teritoriální obrana Evropy; – evropské země už desetiletí místo investic do obrany posilují své velmi štědré sociální programy; – pouze 3 z 28 členských zemí plní příslib spojený s členstvím – vydávat 2 % HDP na obranu; – většina americké výzbroje je 40-50 let stará. Průměrné stáří letadlových tankerů je 47 let, strategických bombardérů 34 let, americké námořnictvo má dnes 285 lodí, což je nejméně od roku 1916 atd. [19]

Energetická podmíněnost americké zahraniční a bezpečnostní politiky

Hledáme-li příčiny americké zahraniční bezpečnostní politiky, nelze se vyhnout faktu, že je energeticky podmíněna. Upozornila na to i skupina amerických vysloužilých generálů, že např. ropa udělá z Američanů rukojmí, jejich vysoká spotřeba povede k růstu cen ropy a následně i výroby, přičemž zvýšit těžbu není řešení. USA musejí v následujících deseti letech výrazně snížit svou závislost na dovozu ropy, v opačném případě to ohrozí jejich bezpečnost. USA mají zásoby ropy a téměř nedovolují rozšiřovat těžbu. Obama slíbil, že v jeho potenciálním druhém prezidentském mandátu tzv. čistá energie bude činit 70 % a po amerických silnicích bude jezdit milion elektromobilů. Řešením tedy je především diverzifikace energetických zdrojů, např. biopaliva z řas, stlačený zemní plyn, metanol a bioetanol. To ale zároveň vede ke zdražování potravin.

Když Obama zahájil v polovině února 2012 prezidentskou kampaň v Kalifornii, jako prioritu svého potenciálního druhého mandátu uvedl dokončení zdravotnické reformy, kontrolu finančního sektoru, vzdělání a vědu a produkci vlastní ropy a čisté energie, což má zjevně i bezpečnostní a zahraničně politické konsekvence.

Americký vojenský rozpočet

Jak se dalo čekat, v úsporných programech vlády USA došlo i na vojáky. Obama schválil americké armádě rozpočet 662 miliard dolarů, a to i přesto, že žádal o 27 mld USD více. To znamená snížení o 43 mld USD. Připočteme-li k tomu vydávané částky na vedení války v Afghánistánu, výdaje činí 739 mld USD.

Ve srovnání s tím jsou výdaje ostatních velkých zemí výrazně menší, i když to neznamená, že nejsou znepokojující. Čína vydá 106 miliard USD (1,28 % HDP), což bude zvýšení o 11,2 % (v roce 2011 bylo zvýšení ještě vyšší, o 12,7 %; dvouciferný nárůst trvá již dvacet let). Čínští experti přesto považují tento růst jako reakci na novou americkou obrannou strategii přesunující těžiště vojenské přítomnosti dále do Pacifiku za nedostačující. Nicméně výdaje na obranu jsou skryty i v jiných rozpočtových kapitolech ČLR, takže mohou být o polovinu případně až dvojnásobně vyšší.

Pro srovnání: Británie dává na vojenské účely 63,7 miliard USD, což je stejně jako v USA dvě procenta HDP. Ruské výdaje činí 52,7 a Indie 31,9 miliardy USD.

Je málo známo, že americké ministerstvo obrany je největším zaměstnavatelem na světě, vyplácí 3,2 milionu lidí, kdežto např. čínský protějšek 2,3 milionu zaměstnanců.

Závěr

Dosavadní výsledky Obamovy zahraniční, bezpečnostní a vojenské politiky nelze ještě hodnotit. Na jedné straně sice ukončil válku v Iráku, připravuje odchod z Afghánistánu a zdržel se příliš zavazujícího angažmá v arabském dění; nedá se říci, že by se zkomplikovaly vztahy USA s Evropou.

Na straně druhé se Obama pokusil s nepříliš přesvědčivými výsledky zlepšit vztahy s Ruskem a přesunem těžiště vojenské přítomnosti do pacifického prostoru spíše do budoucnosti zkomplikoval vztahy s Čínou; nepodařilo se mu přesvědčivě řešit vývoj jaderného programu v Íránu a došlo ke zhoršení amerických vztahů s Pákistánem.

Obama považuje do budoucnosti za hlavní bezpečnostní hrozby proliferaci zbraní hromadného ničení, globální terorismus, zhroutené státy a regionální války, hlavně jaderný terorismus. Úloha jaderných zbraní v bezpečnostní strategii USA se snižuje. Obama se snaží obnovit, i když zatím s nepříliš velkým úspěchem, americko-ruský dialog, zvláště právě o snižování stavu strategických jaderných zbraní. Chce tím uskutečnit málo reálnou vizi světa bez jaderných zbraní.

Dá se říci, že nepříliš velké Obamovy úspěchy v zahraniční, bezpečnostní a vojenské politice byly způsobeny objektivní dominancí jeho pozornosti ekonomickým a finančním otázkám. Aniž se to zpočátku zdálo, dosáhl tu přece jen jistých úspěchů. Poprvé od loňského července totiž vzrostl počet Američanů, kteří práci prezidenta Baracka Obamy oceňují. Možná je to způsobeno i zatímní slabostí jeho protikandidáta Mitta Romneyho, který mnoho sil vyčerpal v nominační republikánské prezidentské kampani.

Autor děkuje za cenné připomínky Jiřímu Bäumelovi, Jaroslavovi Štefcovi a Štefanovi Volnerovi.

Poznámky k textu a literatura:

- [1] Dostupné na <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/amerika/clanek.phtml?id=679924>.
- [2] Tento text navazuje na předcházející autorovy články k činnosti vlády Baracka Obamy: Rašek, A. Úvaha nad Obamovou bezpečnostní politikou. *Vojenské rozhledy* 3/2009, s. 3-11. Rašek, A. Obamův první rok v Bílém domě. *Vojenské rozhledy* 1/2010, s. 3-23. Rašek, A. Systémový přístup ke globální bezpečnosti: Barack Obama v polovině prezidentského mandátu. *Vojenské rozhledy* 1/2011, s. 9-37. Rašek, A. Jeden svět, mnoho problémů. (Obama za polovinou prezidentského mandátu.) *Vojenské rozhledy* 1/2012, s. 3-20.
- [3] Součástí tohoto záměru je po návštěvě Hillary Clintonové zlepšování vztahů s Barmou, http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/asie-a-oceanie/usa-meni-postoj-k-barme-sankce-nezabiraji-cina-bodu-je_217770.html.
- [4] Dostupné na <http://www.ekonomika.idnes.cz/americe-ujizdi-vlak-naznacil-ve-zprave-o-stavu-unie...>
- [5] Dostupné na http://www.rozhlas.cz/cro6/internet/_zprava/1009179.
- [6] Dostupné na <http://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/249779-cia-sbira-denne-po-svete-miliony-osobnich-dat-ze-socialnich-siti.html>. Středisko např. předpovědělo, že sociální média mohou být hrozbou pro režimy v zemích jako je Egypt. Washington věděl, že se v Egyptě schyluje k lidovému povstání. USA jen netušily, že k němu dojde v prvních týdnech roku 2010. Analytické středisko, které například také porovnává údaje ze sociálních sítí s výsledky průzkumů veřejného mínění, aby identifikovalo relevantní průzkumné agentury, bylo zřízeno na základě doporučení komise zkoumající okolnosti teroristických útoků v USA z 11. září 2001. Jeho prioritou je boj s terorismem a zabránění šíření jaderných a dalších zbraní. Podobné oddělení už jednou CIA měla, ale rozpočet na něj byl v 90. letech výrazně okleštěn a jeho činnost tak byla značně omezena. Středisko se začalo soustřeďovat na sociální sítě po revolučním létě v Íránu v roce 2009, při němž se tisíce lidí demastrovaly proti znovuzvolení prezidenta Mahmúda Ahmadínežáda organizovaly většinou přes Twitter.
- [7] Dostupné na <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/amerika/clanek.phtml?id=730291>.

- [8] WOODWARD, B. *Obama's Wars*. London & New York: Simon and Schuster, 2010.
- [9] Dostupné na <http://www.americkecentrum.cz/nove-knihy>.
- [10] Írán výrazně zvětšil zásoby nízkoobohaceného uranu, které by po dalším zpracování stačily na pět atomových bomb. Konstatoval to Institut pro vědu a mezinárodní bezpečnost. Odhad se opírá o nejnovější zprávu MAAE z 25. května 2012, podle níž od února Írán vyrobil dalších 750 kilogramů uranu obohaceného na 3,5 procenta, od roku 2007 pak celkem 6,2 tuny. *Novinky.cz*, 28. 5. 2012. Dostupné na <http://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/268767-iran-pokrocil-zrejme-ma-dost-uranu-na-pet-bomb.html>; <http://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/249779-cia-sbira-denne-po-svete-miliony-osobnich-dat-ze-socialnich-siti.html>.
- [11] Dostupné na <http://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/255701-iran-spustil-nove-centrifugy-na-uran.html?ref=ostatni-clanky>; <http://www.novinky.cz/diskuse?id=269965&articleId=/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/260843-izrael-se-rozhodne-sam-zda-zautoci-na-iran-usa-to-maji-akceptovat.html%3Fref%3Dostatni-clanky§ionId=743>.
- [12] DPA 16. 2. 2012.
- [13] Dostupné na <http://www.novinky.cz/diskuse?id=256808&articleId=/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/249637-pravdepodobnost-utoku-proti-iranu-rose-varuje-izraelsky-prezident.html%3Fref%3Dostatni-clanky§ionId=743>.
- [14] <http://aktualne.centrum.cz/zahranicni/blizky-vychod/clanek.phtml?id=720593>
- [15] Dostupné na <http://aktualne.centrum.cz/zahranicni/blizky-vychod/clanek.phtml?id=721946>; <http://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/250860-utok-na-iran-by-se-nam-nemusel-vyplatit-varuje-sef-pentagonu.html?ref=stalo-se>.
- [16] Dostupné na <http://aktualne.centrum.cz/zahranicni/evropa/clanek.phtml?id=730049>.
- [17] Dostupné na <http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/253861-pred-rokem-se-dala-do-pohybu-vlna-arabskych-bouri.html?ref=ostatni-clanky>.
- [18] Dostupné na <http://aktualne.centrum.cz/zahranicni/amerika/clanek.phtml?id=738893>.
- [19] Dostupné na <http://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/268203-vaclav-klaus-zapisky-z-chicaga-jak-udrzet-akceschopne-nato-v-dluhove-krizi.html>.

Po dobu téměř pětadesát let je NATO základním pilířem společné bezpečnosti a svobody. Nejenom je, ale také je úspěšné, protože národy jsou silnější, když drží při sobě. Například teď nedávno v Libyi NATO poskytlo kapacity, které nikdo jiný na světě nemůže nabídnout.

Jednou z mých nejvyšších priorit ve funkci prezidenta je posilovat naše spojení, včetně NATO, a to přesně děláme. Před dvěma roky v Lisabonu jsme odsouhlasili několik úkolů, které jsou pro budoucnost Aliance důležité, a slíbili jsme si, že toho v Chicagu uděláme ještě více. V uplynulých dvou dnech jsme tento závazek splnili.

Za prvé jsme dosáhli dohody v řadě opatření jak v příštích deseti letech posílit alianční obranný potenciál. V souladu se strategickou koncepcí přijatou v Lisabonu, plnění závazku kolektivní obrany podle článku pět, jsme se dohodli, že k posílení zpravodajské činnosti, pozorování a průzkumu vytvoříme letku dálkově řízených letounů a bezpilotních průzkumných letadel.

Dohodli jsme se, že budou pokračovat hlídkové lety nad územím našich baltských spojenců, což vyjadřuje věrnost principu kolektivní obrany. Dohodli jsme se také na umístění klasických jaderných střel a protiraketových sil, které potřebujeme, a co je důležité, dohodli jsme se jak je máme zaplatit, což v současné obtížné hospodářské situaci zahrnuje i sdílení našich zdrojů.

Pokročili jsme v protiraketové obraně. Dohodli jsme se, že NATO vyhlásí předběžnou způsobilost, americký systém bude rozfázován a přizpůsoben evropskému protiraketovému systému. A chci pochválit naše spojence kteří s námi spolupracují, a rovněž hrají důležitou roli v budování protiraketové obrany. Vojenský radar v Turecku bude předán pod kontrolu NATO. Španělsko, Rumunsko a Polsko souhlasí s umístěním důležitých amerických zařízení na svém území. Nizozemí bude radary modernizovat, těšíme se na příspěvky dalších spojenců. Protože tento systém není ani zaměřen ani na Rusko, ani proti ruskému jadernému odstrašení, stále věřím, že protiraketová obrana se může stát prostorem pro spolupráci s Ruskem.

**Remarks by the President at NATO Press Conference,
Chicago, Illinois, May 21, 2012 /red.,
<http://www.whitehouse.gov/remarks-by-the-president>**